

**GEORGE LIBER BARON BÁNFFY LOSONCZY ȘI FISCUL REGAL.
COMENTARIU PE MARGINEA UNUI REGISTRU DE ARHIVĂ
DIN FONDUL FAMILIAL BÁNFFY SAU ISTORIA PE VIU**

Gabriel Vaida*

Abstract: *The present approach is a little piece of the methodological analysis from a diplomatical-palaeographical and historical points of view of the 200 archival unities that constitute the corpus of the Archival Fund of Bánffy Family. The complex structure of the registry 1a, having the signature CJ-FD-00320-1-2-1a-17 implies even an accurate historical and juridical reconstruction of the motivation of the action of demand of the authenticated copies of the litteralia instrumenta (i.e. juridical instruments of property) regarding the possession Mező Örményes (the County of Thorda) asked on behalf of Georgius Liber Baro Losonczy from His Sacred Majesty Joseph the IInd, the Emperor of Austria: the inheritance of the noted possession belongs to the Bánffy family, so that the Regius Fiscus (ius fiscalitatis) has no right upon it!*

Keywords: Archival Fund of Bánffy Family; registry 1a; litteralia instrumenta; ius fiscalitatis; Georgius Liber Baro Bánffy Losonczy exponens

Marile tratate de istorie a României nu spun mai nimic despre marile familii (**magnați și baroni**) nobiliare din Transilvania, nu le acordă studii monografice. Poate doar nobilimii românești sau de origine românească din Voievodatul și Principatul Transilvaniei – pe această linie mergând și studiul doctoral al lui Ioan Drăgan, *Nobilimea românească din Transilvania între anii 1440-1514*¹. În *Introducere*, istoricul și actualul director general al Arhivelor Naționale Române, spune foarte edificator:

„Sistemul politic bazat pe *unio trium nationum* din Transilvania, promova principiul unei singure nobilimi, la care nobilii de alte origini decât cea maghiară erau obligați a se alătura individual ...”².

Avem aici **in nuce** motivația tratării cu ostilitate, mergând până la ignorare, a temei nobilimii dominante din Regatul Ungariei medievale. Iată ce spune același istoric în Capitolul I al aceluiași lucrări:

„Până după anul 1848, nobilimea a fost clasa conducătoare în societate, contestată vehement prin revoluție și înlăturată treptat în perioada următoare din

* Doctorand, Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia; e-mail: onze.chemical@yahoo.com

¹ Ioan Drăgan, *Nobilimea românească din Transilvania între anii 1440-1514*, București, Edit. Enciclopedică, 2000. [Teza a fost coordonată de academicianul Șerban Papacostea].

² Ioan Drăgan, *op. cit.*, p. 12.

vârful piramidei sociale. În condițiile specifice ale Transilvaniei, nobilimea și-a păstrat hegemonia în viața economică, politică și socială chiar și în noile rânduieli burghezo-democratice, până la marile reforme consecutive unirii cu România din 1918. Situația se explică în parte prin raporturile naționale și sociale din această provincie, clasa dominantă aparținând în cea mai mare parte minorității naționale maghiare, pe când majoritatea românească constituia grosul claselor defavorizate ale societății. Lupta de emancipare națională și socială s-a dus timp de secole tocmai împotriva acestei nobilimi străine și înstrăinate care exprima în epoca modernă fără echivoc interesele națiunii maghiare ...”³.

Pe aceeași linie se înscrie și volumul colectiv *Nobilimea românească din Transilvania* (coordonator Marius Diaconescu, studiu introductiv Ioan Drăgan), apărut la Editura Muzeului Județean Satu Mare în anul 1997, care grupează lucrările simpozionului organizat de instituția sătmăreană. Cât despre nobilimea maghiară, am aflat de la același Ioan Drăgan că:

„cercetarea elitei nobiliare a statului ungar medieval este una din direcțiile prioritare ale istoriografiei maghiare din ultimul secol. Ne mărginim a cita doar numele celor mai remarcabili cercetători din perioada postbelică: E. Máluszy, L. Elekes, F. Maksay, Gy. Bonis, E. Molnár, E. Fügedi, A. Kubinyi, P. Engel ș.a. Optica dominantă este cea generalizantă, integratoare, din punctul de vedere al națiunii politice nobiliare, uneori cu neglijarea particularităților elitelor regionale și de origine nemaghiară ...”⁴

În acest context, ne putem face o idee despre caracterul marginal al monografiilor familiilor nobiliare individuale între preocupările istoriografilor maghiari, mai ales dacă acestea sunt de adopție maghiară! Atunci, iată un câmp deschis, în care trebuie să pășim cu toată încrederea. Este o intuiție sau măcar un pretext care ne îndeamnă să aprofundăm tema: tratatele istoriografice maghiare nu se sinchisesc să aprofundeze istoria familiei Bánffy, au lucruri mai importante de rezolvat! Prezintă interes pentru noi locul ocupat de familia Bánffy pe corabia numită **Regnum Hungariae!** Ni se oferă, în contrast, modelul structural al societății feudale apusene:

„societatea oamenilor liberi, adică a nobililor, ... foarte riguros ierahizată pe baza raporturilor feudalo-vasalice. Raporturile suzeran-vasal, fieful, senioria și domeniul feudal, ierarhia feudală și cavalerismul reprezintă elemente definitorii ale societății feudale apusene.”⁵

Aflăm că acest model s-a regăsit în statele Europei central-estice, deci și în Ungaria, preluat prin imitație sau dezvoltat organic,

„dar în forme mai slab evolute, degradate și adaptate, decalate în timp și îndepărtate mai mult ori mai puțin de modelul clasic ... în aria geografică în discuție,

³ Ioan Drăgan, *op.cit.*, p. 20.

⁴ Ioan Drăgan, *op.cit.*, p. 49.

⁵ *Ibidem.*

vasalitatea se manifestă în forma particulară a familiarității sau slujbei nobile, mult depărtată de modelul occidental. Lipsind ierarhia feudală clasică bazată pe raporturile suzerano-vasalice, în Polonia, Ungaria, Țările Române exista un suzeran unic, care este și suzeranul țării. Această situație se conjuga cu egalitatea juridică a tuturor nobililor ...”⁶

Obiectivul pe care ni-l propunem este reconstituirea originii lor, felul în care au făcut avere, pe ce căi au acumulat proprietățile fabuloase pe care le-au deținut în multe comitate ungurești din Transilvania, în scaunele secuiești și săsești, cu ce mari familii s-au înrudit, ce dregătorii au ocupat, ce au făcut pentru prosperitatea patriei (native sau adoptive?) etc. etc. Crâmpeie de viață personală care se revarsă în viața patriei! Sau microistoria care servește macroistoria!

Aplecarea asupra documentelor de arhivă ne conduce la obârșie: Fondul familial Bánffy, un conglomerat heteroclit, sau – pe măsura înaintării în lectura diplomatico-paleografică a unităților arhivistice – mai degrabă amorf! Mai exact: este alcătuit din două secțiuni ce constituie, de fapt, două fonduri arhivistice de sine stătătoare, după despărțirea fondului unic constituit la Erdelyi Múzeum, care își avea sediul în actuala clădirea BCU. La un moment dat, o parte din documentele fondului, cele medievale, au fost trimise la Budapesta, după care au fost restituite instituției mamă. Dar între timp sediul lui Erdelyi Múzeum se mutase în altă locație fapt pentru care documentele s-au întors la vechiul sediu, unde se află și în prezent (în cadrul Colecțiilor Speciale de la BCU Cluj). O parte dintre aceste documente au fost editate în cele două volume documentare dedicate familiei comiților Bánffy de Losoncz: 1. Varjú Elemér, *Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli losonczy Bánffy család történetéhez. I. 1214-1457*⁷. 2. Iványi Béla, *Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli losonczy Bánffy család történetéhez. II. 1458-1526*⁸. Prin urmare, pentru a evita parcurgerea unor căi deja bătute, era mai sigură analiza exclusivă a fondului de la Arhivele Naționale, Filiala Cluj. Un demers care presupune cunoștințe speciale și specifice studiului celor 200 de unități arhivistice care alcătuiesc fondul: paleografie, diplomatică, arhivistică, istoriografie. Intuiție: din acest fond, temeinic studiat, eventual îndreptat pe ici, pe colo în ordonare, va ieși la iveală o istorie adevărată! Dar mai este mult până departe! Deocamdată, un mic crâmpei, pentru verificarea forțelor și pentru structurarea unui algoritm al cercetării: un „studiu de caz”: fasciculul 17, desprins din registrul 1a (conform ordonării actuale a Fondului Familial Bánffy de la Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale)⁹.

1. Iată mai întâi, ce stă scris pe verso¹⁰: **Transumptum / Conventus super certis Li/t<t>eralibus Instrumentis, / pro demonstranda aliquate/nus perennalitat**

⁶ Ioan Drăgan, *op. cit.*, p. 49

⁷ Varjú Elemér, *Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli losonczy Bánffy család történetéhez. I. 1214-1457*, Budapesta, 1908.

⁸ Iványi Béla, *Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli losonczy Bánffy család történetéhez. II. 1458-1526*, Budapesta, 1908.

⁹ Cota unității arhivistice scanate: CJ-FD-00320-1-2-1a-17.

¹⁰ Registrul 1a, [15v]

modalitate, ius Fiscalitatis excedente, de Poss<ess>ione M<ező> Örményes aliisq<ue> certis Poss<ess>ionibus intus specificatis. Așa a rezumat documentul arhivistul de la Erdélyi Múzeum, de unde provine fondul. **Conventus:** este vorba de Conventul Bisericii Sfintei Maria Fecioara din Cluj-Mănăștur care transcrie (**transumptum**) **certa litteralia instrumenta**, i.e. anumite înscrisuri de proprietate cu scopul de a demonstra întrucâtva o anumită modalitate de înveșnicire (dare în stăpânire – **perennialitas**) – **pro demonstranda aliquatenus perennialitatis modalitate** – a posesiunii Mező Örményes (Azi, Urmenișul de Câmpie)¹¹ din Comitatul Turda și a altor posesiuni **intus specificatae** (specificate în document), dar care înveșnicire depășește, chipurile, dreptul fiscolei: **ius Fiscalitatis excedente**. Miza cercetării este reconstituirea argumentării acestei probleme de ordin juridic privitoare la statutul proprietății de moștenire! Lectura diplomatico-paleografică ne va ușura acest demers! Mai târziu, după același tip de lectură a celorlalte fascicule legate de aceeași chestiune, vom purcede la plasarea în context istoric a problemei. Citirea începutului fascicolului ne prilejuiește următoarea constatare:

1.1. Documentul cadru este un act emis de **Conventus Beatæ Mariæ Virginis de Kolos-Monostra** la 13 februarie 1786 și întărit cu pecetea aplicată (**sigillum impressum**) și protejată cu hârtie a locului de adevărire (**locum credibile**), i.e. un așezământ cu rang notarial¹². Din el aflăm că Sfântul și totodată Juridicul Lăcaș a primit scrisoarea de poruncă (**litteratorium mandatum**) a Sacratissimei Maiestăți Cezaro-Apostolico-Crăiești Iosif al II-lea, din îndurarea lui Dumnezeu Împărat Ales al Romanilor. Mai exact, este vorba de **litterae quæ/dam ... requisitoriae pro parte et / in persona Illustrissimi Domini Comitis Georgii / Bánffy L<iberi> Baronis de Losontz, Altefatae Sacratissimæ Suae Maiestatis Camerarii, Consiliarii sub / Authentico Sigillo Iudiciali eoque Trans<sylva>nico more solito clause con/fectæ et emanatæ**¹³. Așadar, un transumpt. Să vedem ce le cere Sacratissima Maiestate **Iosephus Secundus** călugărilor din Convent.

1.1.1 **Iosephus Secundus Dei / Gratia Electus Romanorum Imperator Semper Augustus, / ac Germaniæ, Hungariæ Bohemiæque Rex, Archidux / Austriæ, Dux Burgundiæ, Magnus Princeps Trans<syl>vaniæ, / Comes Tyrolis et Siculorum <Comes> etc. fidelibus nostris Honorabili / Conventui Beatæ Mariæ Virginis de Kolos Monostra / Nobis Dilectis Salutem ...**¹⁴! Așa se

¹¹ Vezi Coriolan Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, Vol. I, p. 394, col. 1.

¹² *Doc. cit.* f. [15r].

¹³ «o scrisoare de căutare – de acte – pentru partea și în numele Preanobilului Domn Comite George Bánffy Liber Baron de Losontz Mai sus Spusei Maiestăți a Sa Sacratissime Cămărar, Consilier și Cancelar al Cancelariei Ungaro-Transilvanico-Aulice, confecționată și emanată în modul obișnuit ca scrisoare închisă sub pecetea juridică și Transilvanică autentică a aceleiași Sacratissime Maiestăți a Sa». *Doc. cit.* f. [1r].

¹⁴ „Iosif al II-lea din îndurarea lui Dumnezeu, Împărat Ales al Romanilor mereu Venerat, precum și Rege al Germaniei, Ungariei și Boemiei, Arhiduce al Austriei, Duce al Burgundiei, Mare Principe al Transilvaniei, Comite de Tyrol și al Securilor etc. Respectabilului Convent al Sfintei Maria Fecioara din Cluj-Mănăștur, iubiți de noi, mântuire!” *Doc. cit.* f. [1r].

adrează conventului împăratul când vrea să îi ceară ceva: **Exponitur Majestati Nostrae / in Persona fidelis nostri Spectabilis, ac Magnifici Comitis / Georgii Bánffy Liberi Baronis de Losontz, Camerarii, / Consiliarii et Cancellariae nostrae Hungarico-Tran<sylva>nico-/Aulicae Cancellarii Nobis sincere Dilecti, qualiter idem paribus Lit<t>erarum Donationalium, Collationalium, / Introductoriarum, sive Statutoriarum et super/inde Relatoriarum, ac aliarum quarumlibet factum videlicet Possessionis M<ező> Örményes antea Co<mita>tui / nostro Colosiensi, nunc vero Thordensi ingremiatae Pos/sessionumque ad eandem pertinentium, tangentium, / et concernentium in Sacristia, sive Conservatorio Con/ventus vestri repositarum et collocatarum ad prae/sens pro iurium suorum tuitione, ac defensione / plurimum indigeret essentque eidem summe necessa/ria**¹⁵. Prin urmare, comitele George Liber Baron Bánffy de Losonc, trezorier, consilier și cancelar al Cancelariei aulice ungaro-transilvanice are nevoie de copiiile unor scrisori de danie, de introducere și de punere în stăpânire, precum și de raportare a punerii în stăpânire care privesc faptul posesiunii Mező Örményes, mai înainte așezată în comitatul Cluj, apoi în comitatul Turda, și care se găsesc **in Sacristia, sive Conservatorio Conventus Vestri**, i.e. în sacristia sau arhiva Conventului din Cluj-Mănăstur. Și, de vreme ce aceste acte se găsesc în arhiva Conventului, împăratul poruncește să se elibereze copii autentificate, pentru apărarea drepturilor nobilului solicitant (**exponens**), ce ocupa o înaltă funcție în administrația imperială. Porunca împăratului exprimată **in Libera / Regiaque Civitate nostra Cibinii die prima Mensis Febru/arii Anno Domini Millesimo Septingentesimo Octu/agesimo Sexto** (Sibiu, 1786 februarie 1) impunea transcrierea acestor acte în scrisoarea autentică a Conventului destinată reclamantului: **Proinde Vobis harum serie committimus, et man/damus firmiter, quatenus acceptis praesentibus, statim / Vos praescriptas Lit<t>eras, et Lit<t>eralia Instrumenta / in Sacristia, seu Conservatorio vestro diligenter requirere, / et reinvenire requisitarumque et inventarum te/nores et continentias in Transumpto Lit<t>erarum vestra/rum sub Sigillo vestro Conventuali, omni dolo et fraude / aliquali remotis, de verbo ad verbum sine diminutione / et augmento variationeque prorsus aliquali annotato / Exponenti iurium suorum uberiolem futuram ad / cautelam necessaria extradare modis omnibus debea/tis et teneamini ...** Așa se explică prezența la sfârșit a sigiliului Conventului! Mai înțelegem că actele respective trebuiau transcrise în scrisoarea Conventului **de verbo ad verbum** (cuvânt cu cuvânt), **sine diminutione et augmento variationeque prorsus aliquali** (fără absolut nicio scădere și sporire sau variație) și cu mare grijă față de probitatea juridică: **omni dolo, et fraude / aliquali remotis** (îndepărtând orice înșelătorie și fraudă)! Din păcate, împăratul nu precizează despre ce drepturi ale reclamantului este vorba: **annotato / Exponenti iurium suorum uberiolem futuram ad / cautelam necessaria extradare**. Doar atât! Să vedem care sunt înscrisurile transcrise în scrisoarea conventului, care le

¹⁵ *Doc. cit.* [2ra]

sunt **tenores et continentias** (cuprinsurile și conținuturile), apoi, poate vom înțelege la ce drepturi se referă Iosif al II-lea.

1.1.2 **Post seriam diligentemque requisitionem nostram reinvenimus tandem in Conservatorio Conventus / nostri certas Lit<t>eras Iuribus praefati Illustrissimi / Domini Exponentis deservibiles, partim inter fasciculos / Comitatum repositas, partim vero diversis iisque authenticis Conventus nostri Protocollis insertas**¹⁶.

Care sunt acestea și cum au fost ele transcrise? Cu alte cuvinte, să vedem în ce măsură au respectat călugării-notari cerințele Sacratissimei Maiestăți Cezaro-Craiești!

1.1.2.1 1373 ianuarie 1, Cluj-Mănăstur. Conventul mănăstirii Sfintei Maria Fecioara din Cluj-Mănăstur raportează lui Ladislau, vicevoievodul Transilvaniei că s-a pus în execuție pedeapsa judiciară dată în favoarea lui Blasiu și Sandrin, fiii lui Sandur de Szilvas. Aici, amenda (gloaba, **iudicium**) trebuie extrasă în urma evaluării (**aestimatio**) și rehotărnicirii (**reambulatio**) posesiunilor Szilvas (Silivașul de Câmpie)¹⁷, Eurmenyes (Urmenișul de Câmpie), Septer (Șopteriu)¹⁸, Kekes (Chiochiș)¹⁹ și Apathi (Apatiu)²⁰. Prin urmare, apare și Eurmenyes, tocmai la 1373! Sunt exact 413 ani mari și lați!

1.1.2.2 1373 august 29. Ladislau, vicevoievodul Transilvaniei poruncește conventului mănăstirii Sfintei Maria Fecioara din Cluj-Mănăstur să trimită omul său de mărturie pentru împărțirea posesiunii Septer (Șopteriu, Luduș) și acordarea celei de a șasea părți din a patra parte a porțiunilor posesionare ale lui Gyula de Szilvas doamnei Caterina și lui Toma, soțul acesteia. Care sunt aceste posesiuni? Szilvas, Eurmenyes, Kekes și Apathi! Aceleași! Variațiuni pe aceeași temă.

1.1.2.3 1373 iunie 15. Juzii nobililor (**Iudices Nobilium**) comitatului Cluj raportează lui Ladislau, vicevoievodul Transilvaniei că s-a dat doamnei Caterina, fiica lui Gyula de Zilvas, o anumită particulă posesionară din Septer în contul pătrimii convenite fiicei. Problema este aceeași. Personajele sunt aceleași. Blasiu și Sandur, fiii lui Sandur, fiul lui Gyula de Zilvas, refuză să cedeze particula de pământ din Septer convenită doamnei Caterina, drept pătrime a fiicei (**quarta filialis**). Din raportul conventului reiese că au câștigat bărbații! De ce? Erau moștenitori legiuți ai lui Gyula de Zilvas. Femeile nu aveau drept de moștenire. Ele primeau doar zestrea (**quarta filialis**) și darurile de nuntă (**res paraphernales**)!

¹⁶ *Doc. cit. [2^b]*: Adică: „după o serioasă și sânguincioasă căutare, am găsit în cele din urmă în Arhiva Conventului nostru anumite scrisori care puteau sluji apărării drepturilor pomenitului Preanobil Reclamant, o parte plasate între fasciculele Comitatelor, o altă parte inserate în diverse Protocoale autentice ale Conventului nostru”.

¹⁷ Vezi C. Suci, *op. cit.*, vol. II, p. 163, col. 1.

¹⁸ *Ibidem*, p. 116, col. 2.

¹⁹ *Idem, op. cit.*, vol. I, p. 326, col. 1.

²⁰ *Ibidem*, p. 40, col. 2.

Actul de față este prezentat sub formă de rezumat în transumptul actului lui Ladislau, vicevoievodul Transilvaniei, din 1373 august 29. Interesantă și complexă structura unității arhivistice! O Matrioșka rusească dusă la rafinamentul extrem! Suntem în epoca Luminilor! Se luminează mintea, legea (**communis iustitia**) devine stăpână, dar pălește credința.

1.1.2.4 1373 mai 8. Ladislau, vicevoievodul Transilvaniei, poruncește juzilor nobililor comitatului Cluj să o pună pe Doamna Caterina în stăpânirea unei porțiuni de posesiune din Zilvas în contul pătrimii convenite fiicei. Rezumat în actul lui Ladislau, Vicevoievodul Transilvaniei, din 1373 august 29.

1.1.2.5 1373 martie 20. Ludovic I, regele Ungariei poruncește lui Ladislau, vicevoievodul Transilvaniei să dispună punerea doamnei Caterina, fiica lui Gyula de Zilvas, în stăpânirea porțiunii posesionare din Zilvas convenite acesteia ca pătrime a fiicei. Rezumat în rezumatul actului lui Ladislau, vicevoievodul Transilvaniei, din 1373 mai 8. Matrioșka este depășită: avem rezumat în rezumat! Concentrarea este maximă și profunzimea cronologică crește. Acest Gyula de Zilvas este o persoană de vază, de vreme ce a intervenit regele în persoană pentru moștenitorii săi, mai ales pentru cei de spiță feminină (doamna Caterina), subminați de moștenitorii legali de spiță masculină (Blasiu și Sandur).

1.1.2.6 1624 mai 16. Conventul din Cluj-Mănăștur atestă faptul că Ștefan, fiul lui Blasiu Kamuthi de Szent Laszlo și al Agletei Zeller, a anulat toate înțelegerile, tranzacțiile și vânzările făcute de familia sa. NB! Nu avem de-a face cu un transumpt propriu-zis, i.e. **de verbo ad verbum**, ci cu un rezumat mai amplu, pentru că lipsește protocolul inițial și datarea este indicată la început! O primă încălcarea a doleanțelor Maiestății Sale Cezaro-Crăiești! O fi bine?

1.1.2.7 1631 septembrie 10. Conventul din Cluj-Mănăștur atestă faptul că Wolfgang Kamuthi Junior a casat toate contractele, depozițiile de martori, tranzacțiile, schimburile și vânzările (**compositiones, transactiones, concambiales permutationes, venditiones**) făcute de familia sa. NB! Avem de a face cu un rezumat, nu cu un transumpt **de verbo ad verbum**, pentru că lipsește protocolul inițial, iar datarea se face la începutul textului. Prin urmare, este rezumat doar contextul actului. A doua abatere a conventului de la cerințele lui Iosif al II-lea! O fac intenționat? Este firesc, dacă ne gândim la plata subțire pe care o primesc pentru truda lor: să cauți pentru câțiva dinari acte în încăperile reci și pline de igrasie ale conventului, apoi să le mai și transcrii **de verbo ad verbum**! Idealul nu ține de foame!

1.1.2.8 1634 noiembrie 25. Conventul din Cluj-Mănăștur atestă faptul că Wolfgang Kamuthi a anulat înțelegerea făcută de George Vitez în Pantzel Cseh (Panticeu, Gherla)²¹. NB! Avem de a face cu un rezumat, nu cu un transumpt, pentru că lipsește protocolul inițial, iar datarea se face la început. Prin urmare, este

²¹ C. Suciu, *op. cit.*, vol. II, p. 26, col. 1.

rezumat doar contextul documentului: **Quintarum autem tenor est huiusmodi.** A treia abatere: se adună! Nimic nou sub soare: vezi paragraful anterior!

1.1.2.9 1639 iunie 27. Conventul din Cluj-Mănăştur raportează lui George Rakoczy I, principele Transilvaniei, că Susana Lorantffy, principesa Transilvaniei a fost pusă în stăpânirea posesiunii Ormenyes odată cu opreliştea pentru jumătate din posesiune din partea lui Ştefan Bodony de Vajda Szent Laszlo și a fiilor săi. NB1! În datarea primei descinderi a omului de mărturie al Conventului s-a strecurat o greşeală: nu **in anno praesenti millesimo sexcentesimo tricesimo nono (...)** **Sabbatho in Festo Visitationis Beatae Mariae Virginis**, ci (...) **in festo Undecim Millium Virginum**, adică 1639 iunie 22. Acest lucru este demonstrat de datarea celei de a doua descinderi: **et etiam altera immediate subsequente die Dominica videlicet secunda Sanctae Trinitatis**, adică 1639 iunie 23! NB2! În mod ciudat se transcrie doar partea a doua a actului, i.e. raportul propriu-zis, fără mandatul principelui!

1.1.2.10 1649 noiembrie 16. Conventul din Cluj-Mănăştur atestă faptul că fiica lui Nicolae Kamuthi și a Elizabetei Csereni a anulat toate contractele, depunerile de mărturie și tranzacțiile încheiate de Nicolae Kamuthi în privința posesiunilor Ormenyes și Mezeő Szilvas. NB! Transumptul este neglijent întocmit. Numele fiicei lui Nicolae Kamuthi este omis (se numește Susana, după cum rezultă din transumptul imediat următor!), la fel și numele emitentului, care poate fi dedus din context: **hic in Conventu**, aici în Convent! Știm deja motivul neglijenței!

1.1.2.11 1649 decembrie 24. Conventul din Cluj-Mănăştur atestă faptul că Susana Kamuthi a revocat, a retractat, a casat, a anulat și a declarat lipsite de putere toate depozitiile, înțelegerile, tranzacțiile, contractele, schimburile și daniile încheiate de părinții, frații și surorile sale în privința oricăror proprietăți ale lor.

1.1.2.12 1636 septembrie 28. Conventul din Cluj-Mănăştur transcrie actul de danie al lui Gabriel Bathori, fost principe al Transilvaniei, din 1608 iunie 20.

1.1.2.13 1608 iunie 20. Gabriel Báthori, principele Transilvaniei, dăruiește posesiunea Eormenyes lui Wolfgang Kamuthi de Szent Lászlo.

2. Oricât de neglijente ar fi transcrierile făcute de călugării conventului din Cluj-Mănăştur și oricâte abateri vor fi săvârșit aceștia de la doleanțele împăratului, lectura atentă a fascicolului 17 ne ajută să reconstituim, pe cât se poate, mersul istoriei posesiunii Mező Örményes și a celorlalte adiacente (Mező Zilvas, Septer, Kekes și Apathi) și să încercăm să înțelegem cum au ajuns aceștia, respectiv acestea să se lege de destinul drepturilor de posesiune ale comitelui George Liber Baron Bánffy de Losoncz, la anul 1786. Sunt exact 413 ani! Dar sângele apă nu se face! Poate că preanobilul comite George Liber Baron Bánffy de Losoncz, înalt funcționar în aparatul imperial al Casei de Austria este foarte interesat de soarta posesiunii **Mező Örményes** și a celor adiacente din comitatul Turda (în jurul Luduşului), nu pentru că era ultimul posesor, în intervalul de 413 ani, al acestora (o picătură într-un ocean mult prea mare și involburat ca să te cramponezi de un singur val), ci pentru că era moștenitorul acestora, era legat sufletește de

urmașii lui Gyula de Zilvas și ai familiei Kamuthy. Mai rămâne un semn de întrebare: ce legătură concretă exista între familia Bánffy și familiile Gyula de Zilvas și Kamuthi? Apare în ecuație și Ștefan Vajda de Szent László! Probabil, proprietarul de atunci, **illo tempore**, când Fiscalul Regal (de fapt al principelui Transilvaniei), prin soția principelui a luat în stăpânire această posesiune! Vajda s-a opus acestei înstăpâniri! Ne întoarcem la nota de pe verso [15v]: acum înțelegem de ce problema posesiunii Mező Örményes depășește **Ius Fiscalitatis**: pentru că, în ciuda aparențelor (sau din lipsă de informare, voită sau nu!), existau urmași pe linie masculină! Tocmai acest lucru îl reclamă **Illustrissimus Exponens**! Rămâne problema doamnei Caterina și a pătrimii cuvenite fiicei! Procesul se mai judecă încă.